

Varningsklockor ringer efter årets Ekonomipris

I veckan var det Nobelfestligheter och bland annat fick de tre ekonomipristagarna ta emot medalj och diplom ur kungens hand. Även om Ekonomipriset i formell mening inte är ett Nobelpris har det hög status och vi bör alla ha högt ställda förväntningar på att man belönar forskning som ger oss en klarare bild av världen vi lever i.

Men när man i år gav priset till en förklaringsmodell som säger att den exempellösa ekonomiska tillväxten de senaste 200 åren väsentligen beror på tekniska framsteg och kreativ förstörelse, då blundar man för en faktor som av allt att döma har varit betydligt viktigare. Och när man dessutom ger sken av att tillväxten skulle vara långsiktigt hållbar då ringer alla varningsklockor.

Den industriella revolutionen som tog fart på 1800-talet drevs av ångmaskiner eldade med kol. Under 1900-talet var det oljan och senare delvis den fossila gasen som tog över stafettpinnen. Trots sentida inbrytningar av fossilsnåla tekniker går det inte att blunda för att tillgången till de potenta fossila bränslena är, och har varit, livsluften för vår civilisation. Deras andel av energitillförseln ligger idag på närmre 90 procent och utan dessa hade vi inte haft någon global handel och inga större volymer av vare sig stål, cement, plast eller konstgödsel.

Kurvor över den ekonomiska *tillväxten* och en *ökande* förbrukning av fossila bränslen är likt två siamesiska tvillingar där "goda tider" konsekvent har sammanfallit med mer av fossil energi.

En tydligare förklaringsmodell till existensen av vår moderna civilisation med dess expanderande ekonomi är svår att finna. Vilket inte motsägelser att tekniska framsteg och kreativ förstörelse även de har spelat en icke oväsentlig roll.

Det må tyckas som ett meningslöst hårklyveri att lägga kraft på vad som har varit den centrala drivkraften bakom den – i ett längre tidsperspektiv – avvikande period som vi alla har haft förmånen att uppleva.

Men, med tanke på att de fossila bränslena per definition är ändliga resurser ger det en fingervisning om vad vi ska förvänta oss den dag de inte levererar. Den obetänksamme kan se det som en räddning för klimatet, men det troliga är att det är tillväxten som är det första offret.

Med ett hopp om att 2026 års Ekonomipris kommer att belöna dem som forskar om hur fred, demokrati och en rimlig välfärd kan säkras den dag som tillväxten vänds i sin motsats.

Stellan Tengroth

Civilingenjör och författare till boken "Klimatet, oljan och tillväxten"